

ЗМІСТ

Передмова	5
1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ І ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСТ	7
1.1. Місто як соціально-економічна система	7
1.2. Система управління сучасним містом.....	12
2. СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ЛОГІСТИКИ МІСТА	23
2.1. Концептуальні основи логістики міста.....	23
2.2. Проблеми сталої міської логістики та передові практики.....	28
3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМИ ПОТОКАМИ В МІСТІ..	41
3.1. Логістичні потоки: основні поняття та визначення	41
3.2. Управління якістю транспортно-логістичної системи міста	45
3.3. Теоретичні засади організації та управління транспортними потоками в місті на основі логістики.....	50
4. ЛОГІСТИЧНА СИСТЕМА ТА ТЕХНОЛОГІЯ МІСЬКИХ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ	57
4.1. Логістичні підходи в організації міських перевезень пасажирів..	57
4.2. Теоретичні та практичні аспекти організаційно-технологічного забезпечення міських пасажирських перевезень.....	60
5. ЛОГІСТИЧНА СИСТЕМА МІСЬКИХ ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ	74
5.1. Загальні тренди логістики міських вантажних перевезень	74
5.2. Проекти та найкращі практики реалізації логістики міських вантажних перевезень.....	78
5.3. Різноманітність міських систем розподілу вантажів	81
6. ЕЛЕКТРОННА КОМЕРЦІЯ ТА ОПЕРАТИВНІ ДОСТАВКИ В МІСТАХ	90
6.1. Історичні аспекти щодо електронної комерції	90
6.2. Моделі та сучасні тренди електронної комерції.....	93
6.3. Розвиток електронної комерції у регіонах світу та Україні.....	100

7. МОДЕЛЮВАННЯ МІСЬКИХ ТРАНСПОРТНИХ СИСТЕМ.....	107
7.1. Міське планування як основа моделювання міських транспортних систем.....	107
7.2. Специфіка рішень щодо моделювання міських транспортних систем.....	110
7.3. Використання інструментарію моделювання міських транспортних систем.....	113
8. ОЦІНКА ЛОГІСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ МІСТ І РЕГІОНІВ.....	124
8.1. Теоретико-методологічні основи логістичної привабливості країни та регіону.....	124
8.2. Науково-практичні засади логістичної привабливості міста.....	129
8.3. Оцінювання логістичної привабливості міста.....	132
9. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТІВ МІСЬКОЇ ЛОГІСТИКИ...	140
9.1. Аналіз найкращих практик міської логістики.....	140
9.2. Аналіз впливу війни на міську логістику.....	146
9.3. Вплив логістики міста на системи управління підприємств.....	148
10. АВТОНОМНІ ТРАНСПОРТНІ ЗАСОБИ ДЛЯ МІСЬКИХ ДОСТАВОК	156
10.1. Переваги використання автоматизації транспортних засобів у містах.....	156
10.2. Сценарії автономних транспортних засобів для доставки по місту.....	163
10.3. Проблеми автоматизації транспортних засобів для міської доставки.....	165
Список літератури.....	173

ПЕРЕДМОВА

Навчальний посібник «Логістика міста» пропонується для студентів галузей знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», 07 «Управління та адміністрування» та 27 «Транспорт» навчальних закладів України. Це є комплексний навчальний посібник, що включає в себе 10 розділів.

Метою навчального посібника є формування у студентів системних знань з організації розвитку та функціонування міст, глибоке вивчення окремих аспектів логістичної системи міських пасажирських та вантажних перевезень та аспекти щодо моделювання й оцінювання міських транспортних систем.

У першому розділі досліджуються теоретичні аспекти розвитку і функціонування міст, а саме місто як соціально-економічна система та система управління сучасним містом.

У другому розділі вивчається сутність і значення логістики міста, а саме концептуальні основи логістики міста, а також проблеми сталого міської логістики та передові практики.

У третьому розділі аналізується організація та управління логістичними потоками в місті, а саме логістичні потоки: основні поняття та визначення, управління якістю транспортно-логістичної системи міста, а також теоретичні засади організації та управління транспортними потоками в місті на основі логістики.

Четвертий розділ присвячений дослідженню логістичної системи та технології міських пасажирських перевезень, а саме аналізу логістичних підходів в організації міських перевезень пасажирів, а також теоретичним та практичним аспектам організаційно-технологічного забезпечення міських пасажирських перевезень.

У п'ятому розділі вивчається логістична система міських вантажних перевезень, а саме загальні тренди логістики міських вантажних перевезень, проекти та найкращі практики реалізації логістики міських вантажних перевезень, а також різноманітність міських систем розподілу вантажів.

Шостий розділ присвячений дослідженню електронної комерції та оперативних доставок в містах, а саме вивченню історичних аспектів щодо електронної комерції, моделей та сучасних трендів електронної комерції, а також розвитку електронної комерції у регіонах світу та Україні.

У цьому розділі вивчається моделювання міських транспортних систем, а саме міське планування як основа моделювання міських транспортних систем, специфіка рішень щодо моделювання міських транспортних систем, а також використання інструментарію моделювання міських транспортних систем.

Восьмий розділ посвячений оцінці логістичної привабливості міст і регіонів, а саме теоретико-методологічних основ логістичної привабливості країни та регіону, науково-практичних засад логістичної привабливості міста, а також оцінювання логістичної привабливості міста.

У дев'ятому розділі наведена оцінка ефективності реалізації проєктів міської логістики, а саме аналіз найкращих практик міської логістики, аналіз впливу війни на міську логістику, а також вплив логістики міста на системи управління підприємств.

Десятий розділ присвячений автономним транспортним засобам для міських доставок, а саме вивчаються переваги використання автоматизації транспортних засобів у містах, сценарії автономних транспортних засобів для доставки по місту, а також проблеми автоматизації транспортних засобів для міської доставки.

У кожному розділі вміщено приклади, питання до дискусії, ситуаційні завдання та тести, що має сприяти самостійному засвоєнню навчального матеріалу.

Внесок авторів у створення навчального посібника такий: Н. Т. Гринів – розділи 2 та 6; А. Ю. Тимко – розділи 9 та 10; Т. В. Наконечна – розділи 3 та 4; С. Л. Литвиненко – передмова, розділи 1 та 5; Н.Т. Гринів та Т. В. Наконечна спільно розробили розділ 7; А. Ю. Тимко та С. Л. Литвиненко спільно розробили розділ 8.

Авторський колектив висловлює щиру подяку за допомогу в підготовці матеріалу до видання рецензентам, викладачам кафедри маркетингу і логістики Національного університету «Львівська політехніка», кафедри водіння бойових машин Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, кафедри організації авіаційних перевезень Національного авіаційного університету.

Автори будуть вдячні за критичні зауваження, рекомендації та побажання щодо змісту навчального посібника.

1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ І ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСТ

1.1. МІСТО ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА

Проблема розвитку та функціонування міст як складних соціально-економічних систем з урахуванням їх впливу на регіони має не тільки науковий, а й практичний характер, оскільки її розв'язання допомагає чіткіше визначити шляхи подальшого розвитку [1].

Сучасне місто є результатом невинного *урбанізаційного процесу*, що накладає відбиток на розвиток існуючої суспільної моделі. Якщо досліджувати місто як елемент суспільства, то воно виступає соціально-просторовою формою його буття. Реалізуючи цей підхід з'являється можливість ретельного вивчення принципів функціонування і контролю над розвитком міста, а також розвитком продуктивних сил [1].

Незважаючи на високий рівень урбанізації у більшості країн та тривалу тенденцію поглиблення урбанізаційного процесу ряд розвинутих країн активно просуває принципи розвитку приміських територій, як основи для забезпечення функціонування міста із розміщенням там міських трудових ресурсів.

Проте, загальноприйнято вважати, що сучасне велике місто є складною, відкритою соціально-виробничо-економічною системою, що має здатність до розвитку, вирізняється великою кількістю складових та взаємозв'язків між ними, а також цілями, завданнями, ресурсами та конкретним функціональним призначенням. Великі міста та мегаполіси, використовуючи ефект агломерації, забезпечують розміщення складних виробництв на своїй території, розвиток сфери послуг та забезпечення управлінської діяльності. В той же час пропонуючи постійні робочі місця, а також стабільні доходи для населення, вони стають центрами щодо формування та відтворення сфери зайнятості. Тоді як розвиток міської зайнятості дуже тісно пов'язаний із розвитком самого міста [2].

Схема взаємозв'язку елементів системи міста представлена на рис. 1.1 [1].

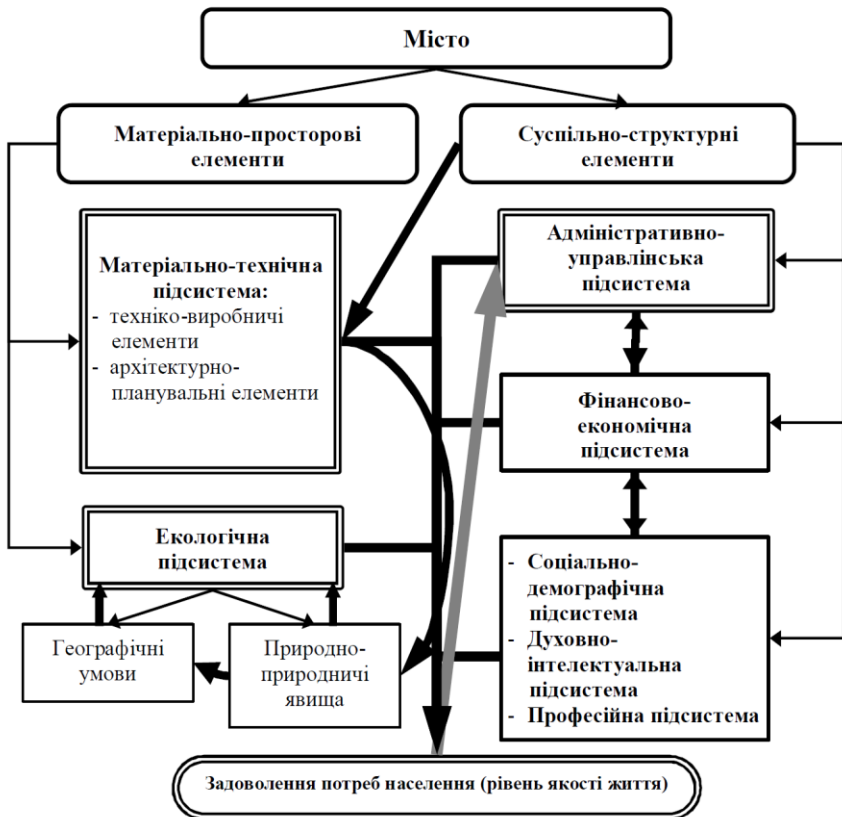

Рис. 1.1. Схема взаємозв'язку елементів системи міста [1]

Розвиток міста є динамічним процесом, який включає в себе комплекс кількісних, якісних та структурних змін в економічному, природному і трудовому потенціалах міста, поступового переходу від одного стану до іншого, формою і тенденцією існування міста в умовах середовища, що змінюється. *Внутрішні джерела розвитку* містяться у самих містах і мають обов'язкового враховувати ефект турбулентності, що проявляється через ті суперечності, які виникають між їхніми «старими» і «новими» елементами – функціями, структурами, окремими суб'єктами господарювання та управління тощо. Слід відзначити, що саме внутрішні джерела

сприяють комплексному розвитку міста, у тому числі формуванню територіально-галузевої сфери зайнятості: гармонійному поєднанню спеціалізації виробництва на тих або інших видах продукції чи послуг із використанням найбільш сприятливих можливостей і ресурсів створення багатогалузевого господарства [2].

Очевидно, що при характеристиці механізму функціонування міста, зосередження повинно бути на взаємозв'язку соціальних і економічних чинників, виділяючи міжрегіональні та внутрішні зв'язки, характерні місту як загалом відкритій соціально-економічній системі. Механізм управління містом як соціально-економічною системою представлений на рис. 1.2 [1; 3].

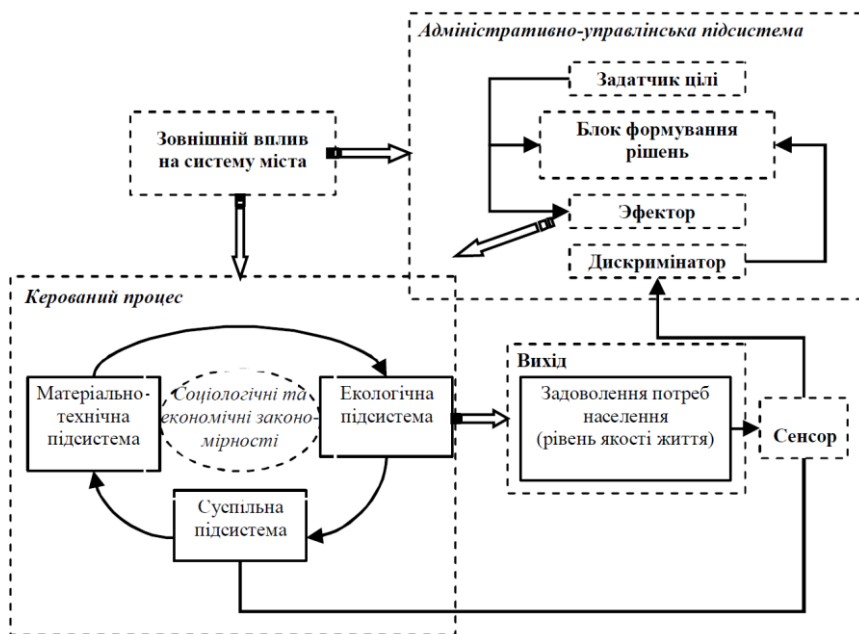

Рис. 1.2 Механізм управління містом як соціально-економічною системою представлений на [1]

Міста із плином часу поступово перетворюються на самостійні суб'єкти економічного життя, що вимагає від них провадження власної економічної політики, вони вимушені конкурувати в

боротьбі за інвестиції та за робочу силу. Принципи сталого розвитку міста запропоновані О. А. Карловою представлені на рис. 1.3 [4].

Рис. 1.3. Принципи сталого розвитку міста [4]

На сьогоднішній день, виділяється ціла низка *концептів стадійного розвитку урбосистем* різних масштабних рівнів. Більшість цих моделей міського розвитку початково була створена та набула поширення у західних наукових школах суспільної географії. Ці моделі допомагають достатньо якісно ідентифікувати стадії міського розвитку в соціально-економічних та політичних умовах цих країн. Проте, не завжди дані моделі можуть бути повною мірою перенесені на реалії міського розвитку у пост-соціалістичних та пост-радянських країнах [5].

Слід відзначити, що у сучасній геоурбаністиці відомо дуже багато різноманітних процесів міського розвитку територіальних систем, зокрема, урбанізація, субурбанізація, дезурбанізація, ексурбанізація, контр-урбанізація, пост-субурбанізація, реурбанізація, кожен з яких має свої характерні субпроцеси та відповідні просторові маркери [5].